

Buletin

ACIS

Sya'ban - Ramadhan 1443/ April 2022

APA ITU PELABURAN SAHAM?

Apa Itu Pelaburan Saham?

Oleh:

Ros Amira bt Mohd Ruslan

Pensyarah Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), UiTM Cawangan Negeri Sembilan, Kampus Rembau

Pelaburan merupakan suatu kegiatan melaburkan modal seperti wang dalam sesebuah perniagaan untuk mendapatkan sejumlah keuntungan atau manfaat seperti dalam bentuk bayaran faedah, pendapatan, penambahan nilai instrumen kewangan atau aset mereka, setelah melaburkan modal dalam sesebuah perniagaan (Kamus Dewan Edisi Keempat, 2010). Saham pula merupakan syer atau sekuriti yang mewakili sebahagian modal pemilik dalam sesebuah perniagaan. Saham merupakan pinjaman dari bahasa Arab "*sahm*" iaitu bermaksud perkongsian dan pembahagian (Prof. Madya Dr. Mohamad Sabri, 2009). Seseorang yang mempunyai syer dalam sesebuah perniagaan tersebut dipanggil pemegang saham kerana menanamkan modal untuk dilaburkan. Saham boleh dibeli dan dijual melalui Bursa Malaysia atau secara persendirian. Urus niaga saham tersebut biasanya akan dijaga dan diatur oleh Suruhanjaya Sekuriti untuk mencegah sebarang penipuan dari berlaku dan melindungi para pelabur.

Oleh yang demikian, perkataan "pelaburan saham" boleh ditakrifkan sebagai aktiviti pembelian saham di sesebuah syarikat dalam jumlah yang kecil atau jumlah yang besar bergantung kepada wang atau modal yang pelabur miliki. Selepas urusan niaga saham selesai, skrip saham dan dokumen rasmi yang berkaitan dengan transaksi saham tersebut akan diberikan kepada setiap pelabur sebagai pengesahan pemilikannya oleh Bursa Malaysia melalui akaun "*Depository System*" (CDS) mereka.

"*Cash Depository System*" (CDS) dan "*Trading Account*" (TA) merupakan dua akaun wajib untuk para pelabur buka apabila ingin memulakan aktiviti pelaburan saham. Ia menjadi tunjang kepada para pelabur sebelum mereka memulakan pembelian unit saham dari syarikat pelaburan saham. Proses untuk memulakan penglibatan sebagai pelabur di dalam dunia saham bermula dengan para pelabur dikehendaki mengenalpasti syarikat broker patuh syariah di laman sesawang Suruhanjaya Sekuriti Malaysia. Langkah kedua ialah para pelabur hendaklah mengambil maklumat institusi broker tersebut seperti nombor telefon dan alamat premis broker tersebut.

Langkah ketiga pula, para pelabur bolehlah mengunjungi syarikat broker untuk berjumpa terlebih dahulu "dealer broker" bagi mendapatkan maklumat tambahan mengenai saham. Selepas itu, para pelabur boleh membuka dua akaun utama iaitu "*Cash Depository System*" (CDS) dan "*Trading Account*" (TA).

CDS berfungsi sebagai tempat penyimpanan semua dokumen penting yang berkaitan dengan pembelian saham yang telah dibuat oleh para pelabur manakala TA pula berperanan sebagai platform transaksi perdagangan dan pembelian saham berlangsung.

Setelah mendapatkan pengesahan pembukaan akaun dari Bursa Malaysia menerusi syarikat broker ataupun telefon, para pelabur bolehlah membuka atau mendaftar akaun CDS tersebut secara atas talian supaya urusan niaga saham dapat dilakukan walau di mana jua mereka berada. Mereka juga dikehendaki untuk meletakkan dahulu modal pembelian unit saham di dalam TA.

Di Malaysia khususnya, terdapat dua jenis saham yang ditawarkan, iaitu saham konvensional dan saham patuh syariah. Pelaburan saham konvensional ialah pelaburan saham yang mempunyai nilai-nilai unsur yang haram di dalam Islam dan tidak diluluskan oleh syariah, maka pelaburan saham jenis konvensional ini perlu dielakkan kerana haram untuk umat Islam membelinya. Manakala bagi pelaburan saham yang patuh syariah terbuka untuk orang yang beragama Islam dan kepada umum yang berminat. Pelaburan patuh syariah ini amat digalakkan untuk umat Islam yang ingin melabur kerana pelaburan saham seperti ini tidak mempunyai unsur riba, ketidakpastian, perjudian dan unsur haram yang lain. Oleh itu, umat Islam yang ingin membeli saham perlulah membeli saham di institusi kewangan atau pelaburan yang patuh syariah.

Ciri-ciri pasaran saham konvensional dan syariah acap kali menjadi satu kekeliruan kepada umum, terutamanya kepada para pelabur yang baru menceburi urusan niaga dan pembelian saham. Mereka kurang mahir dalam membezakan pasaran saham yang boleh dibeli sahamnya dan pasaran saham yang dilarang. Justeru, pasaran saham atau pasaran ekuiti di Malaysia boleh dipecahkan kepada dua jenis iaitu pasaran saham konvensional dan juga pasaran saham patuh syariah (Idham Razak, 2021).

Pelaburan patuh syariah secara asasnya boleh ditafsirkan sebagai saham dan perkhidmatan yang ditawarkan oleh institusi kewangan ataupun broker pelaburan yang bersih daripada unsur-unsur yang bercanggah dengan syarak iaitu ia mestilah bebas daripada elemen riba dan gharar (ketidakpastian). Sesebuah pasaran saham boleh dianggap Pasaran Saham Islam (PSI) apabila ia menjalankan aktiviti jual-beli saham yang tidak bercanggah dengan pegangan umat Islam (Yahya Hussin dan Joni Borhan, 2009).

Sehubungan dengan itu, Pasaran Saham Islam wajib mengaplikasikan perundangan atau syariat Islam ketika mengurus niaga. Hal ini bermaksud perniagaan saham tersebut wajiblah bebas daripada penglibatan aktiviti yang dilarang oleh Islam terutamanya aktiviti perjudian (Suruhanjaya Sekuriti, 2007). Tambahan lagi, syarikat saham yang patuh syariah ialah syarikat yang menjalankan perniagaan dalam lingkungan dan tatacara yang bertepatan dengan muamalat Islam.

Syarikat pelaburan saham Islam akan memberikan penekanan dan tumpuan utama dalam memastikan transaksi jual beli saham tersebut bebas daripada elemen-elemen seperti jualan singkat, manipulasi pasaran, dagangan orang dalaman, dagangan kontra, dagangan margin, perjudian dan aktiviti yang tidak beretika (Sabri Harun, 2009). Berdasarkan pernyataan tersebut, jelas menunjukkan jual beli saham yang melibatkan transaksi kontra adalah tidak dibenarkan kerana ianya tidak patuh syariah. Transaksi kontra boleh berlaku apabila pelabur membeli unit saham walaupun tiada wang yang cukup di dalam akaun transaksi dan terdapat juga perbezaan antara harga jualan dan belian (Mohd Salleh, 1996). Mereka membeli saham dengan anggapan semata-mata, iaitu menganggap harga saham yang dibelinya akan naik sebelum sampai hari wajib bayar (Zaharuddin, 2016). Pelabur Islam wajib melakukan urusan niaga saham secara patuh syariah kerana ia merupakan tuntutan agama serta mendatangkan lebih banyak kebaikan daripada kemudaratan.

Seterusnya, ciri-ciri saham yang tidak patuh syariah pula adalah apabila wujudnya transaksi perniagaan saham yang dijalankan tidak berkonsepkan keadilan dan kejujuran. Hal ini kerana, transaksi tersebut akan melibatkan urusan niaga barangan atau perkhidmatan secara penindasan dan kesamaran (Ahmad N.A., Abdul Aziz & Bahari, 2020). Tambahan lagi, ciri lain untuk pelaburan saham yang tidak patuh syariah ialah penglibatan syarikat saham di dalam transaksi yang boleh membinasakan kehidupan manusia seperti penjualan rokok dan arak. Hukum mengenai arak mempunyai dalil pengharamannya di dalam al-Quran kerana ia memabukkan dan memberi mudarat jangka panjang kepada individu yang mengambilnya. Pengharaman arak termasuk kepada setiap individu yang terlibat sama dalam penghasilan, penghantaran, penjualan mahupun yang menghidangkan arak (Hussin Salamon, 2009).

Selain itu, Islam juga melarang membeli unit saham dari syarikat yang mempunyai unsur *maysir* (manipulasi) dan *qimar* (perjudian). Hal ini demikian, manipulasi jualan dan perjudian akan menyebabkan penindasan di mana setiap taruhan yang dilakukan hanya akan memberikan keuntungan kepada satu pihak sahaja manakala pihak lainnya mengalami kerugian (Azlin Ahmad & Ilyana Adnan, 2017). Keuntungan dan kerugian yang dialami bergantung kepada nasib semata-mata dan bukan berunsurkan *musyarakah* iaitu perkongsian keuntungan dan kerugian secara bersama oleh kedua-dua pihak (Abu Ghuddah, 2006). Di samping itu, Pasaran Modal Islam telah menggariskan beberapa panduan asas yang boleh menjadi penanda aras kepada para pelabur. Terdapat tujuh kegiatan yang menjadikan sesebuah syarikat pelaburan itu tidak patuh syariah iaitu kegiatan *al-tanajusy* (manipulasi), kegiatan yang mempunyai unsur *al-gharar* (ketidakpastian), kegiatan *tadlis al-Aib* (menyembunyikan kecacatan), kegiatan *al-ghabn* (kurang), kegiatan *al-ghalat* (kesilapan atau penerima akad yang membuat tanggapan salah terhadap akad) dan kegiatan *al-maisir* (perjudian). Oleh itu, kewujudan tujuh larangan ini di dalam mana-mana pasaran saham mestilah dihindari oleh umat Islam kerana ianya jelas bertentangan dengan apa yang dibenarkan dalam Islam (Azlin Ahmad et al, 2017). Para pelabur Islam wajiblah menjauhkan diri daripada membeli atau menjual saham di syarikat yang menjalankan urusan niaga yang tidak halal dan ditegah dalam Islam.

Hukum melakukan pelaburan saham menurut syariat Islam ialah harus. Hal ini bermaksud, umat Islam dibenarkan untuk terlibat sama di dalam aktiviti urusan niaga dan pembelian saham secara aktif. Penetapan hukum penglibatan di dalam aktiviti pelaburan saham ini telah dirujuk melalui pendapat Imam al-Suyuthi "Asal bagi sesuatu perkara adalah harus sehingga datangnya dalil yang menunjukkan kepada keharaman perkara tersebut".

Namun begitu, terdapat syarat utama yang perlu dititikberatkan sebelum kegiatan pelaburan saham tersebut menjadi harus. Syarat utama pelaburan saham yang dibenarkan dalam Islam ialah pelabur hanya melabur di dalam syarikat pelaburan yang patuh syariah. Perkara ini amatlah penting bahkan menjadi suatu kewajipan terutamanya kepada para pelabur Islam sebelum memulakan pembelian saham. Hal ini kerana, pelaburan yang patuh syariah ialah pelaburan yang bebas daripada unsur-unsur yang ditegah dalam Islam seperti riba, perjudian, jualan manipulasi mahupun ketidakpastian (Farhan, 2020). Unsur-unsur tersebut telah dinyatakan oleh Allah SWT pengharamannya secara jelas di dalam al-Quran. Sebagai contoh, Allah SWT telah melarang umat Islam untuk terlibat di dalam urusan niaga yang mempunyai unsur riba di dalam surah al-Baqarah ayat 275 bermaksud "Padahal Allah telah menghalalkan berjual-beli dan mengharamkan riba".

Sehubungan dengan itu, umat Islam wajib menjauhkan diri mereka daripada melakukan pelaburan saham yang tidak patuh syariah dengan mengambil kira panduan yang telah ditetapkan oleh syariat Islam. Dengan berbuat demikian, barulah kegiatan pelaburan saham menjadi harus dan digalakkan kerana boleh mendatangkan kesenangan dan keuntungan kepada mereka yang terlibat di dalam dunia saham.

Selain itu, isu kekeliruan mengenai hukum penggunaan perantara di dalam urusan niaga saham sama ada ia diharuskan atau ditegah dalam Islam telah menjadi satu persoalan kepada umum. Realitinya dalam Islam, hukum menggunakan perantara dalam urusan niaga saham adalah dibolehkan akan tetapi ia mestilah patuh dengan syarat yang ditetapkan iaitu tidak terlibat dengan riba dan aktiviti haram lain (Mu'tashim, 2021). Oleh itu, selagi perantara tersebut menawarkan perkhidmatan perantaraan yang patuh Syariah (Broker Islam), maka ia dibenarkan (Muhd Farhan, 2020). Penggunaan perantara juga dibolehkan apabila adanya perjanjian bertulis atau lisan seperti kontrak yang dipersetujui oleh kedua-dua belah pihak. Hal ini dapat membuktikan transaksi jual beli saham antara perantara dan pelabur itu adalah sah (Mirnawati, 2019).

Hukum menggunakan perantara ini adalah harus sekiranya menepati dengan 2 syarat iaitu halal dari segi cara jual beli saham dan halal dari segi pusat penjualan sahamnya. Larangan jual beli saham iaitu riba, penipuan, maisir (perjudian) dan sebagainya merupakan contoh larangan yang diharamkan dalam jual beli saham (Muhammad Syamsudin, 2020). Justeru hukum menggunakan perantara dalam urusan niaga saham adalah harus selagi mana saham yang dibeli pelabur adalah dari kaunter saham yang patuh Syariah. Kaunter saham Islam wajiblah dipilih oleh pelabur Islam kerana jika pembelian dilakukan di kaunter konvensional, pulangan saham tersebut akan menjadi haram kerana wang pelaburan tersebut telah bercampur dengan wang pelaburan yang haram (Nazrich, 2019).

Tambahan pula, hukum mengenakan kos upah kepada individu yang menggunakan khidmat perantara di dalam jual beli saham juga dibenarkan dalam Islam. Namun begitu, penjual saham, perantara dan pelabur saham wajiblah bersetuju bahawa perantara akan menerima upah daripada penjual saham atau pelabur atau daripada kedua-duanya sekali dengan kadar upah yang tertentu (Ichwan Muslim, 2021). Sekiranya tiada perjanjian antara mereka, perantara haruslah diletakkan di bawah orang yang mengarahkannya iaitu penjual saham. Jika pelabur pula yang menggunakan khidmat perantara, maka upah adalah dibawahnya. Begitu juga, jika kedua-dua penjual saham dan pelabur menjadikannya sebagai orang tengah, maka upah datang dari mereka berdua (Cheryl Mikayla, 2018).

Selain itu, upah juga dibenarkan kepada perantara apabila kedua-dua pihak bersetuju iaitu antara perantara dan pelabur saham. Akan tetapi, sekiranya pelabur tidak mengetahui cas upah yang dikenakan oleh perantara, maka ianya tidak dibenarkan (Muhammad Abduh Tuasikal, 2011). Upah perantara boleh dikenakan kepada penjual saham atau pelabur, bergantung kepada perjanjian atau peraturan yang berlaku dalam komuniti. Pada awalnya, tanggungjawab upah si perantara adalah dibawah tanggungan penjual saham, akan tetapi sekiranya pelabur/pembeli yang meminta untuk menggunakan perantara, maka ia adalah dibawah tanggungan pelabur/pembeli saham (Ammi Nur Baits, 2018). Perantara saham dan cas upah dapat memberi manfaat kepada pelabur, penjual saham dan perantara saham, maka ia dibolehkan dalam Islam (Damanhuri Zuhri, 2013).

Di dalam urusanniaga saham, terdapat dua cara pembelian saham iaitu secara serta-merta atau tangguh. Urusniaga saham secara serta-merta ini menjadi harus kerana adanya transaksi jual beli mata wang asing yang kemudiannya disimpan serta ianya akan dijual semula apabila harga pertukarannya telah meningkat (Mohd Zaki, 2012). Namun begitu, pada pendapat kebanyakan sarjana Islam pula, urusanniaga serta-merta ini dibenarkan dalam Islam kerana ia telah memenuhi beberapa syarat *al-sarf* iaitu *taqabud* (pemilikan) di mana tiada *khiyar syarat* dan tiada yang bertanggung dalam transaksi tersebut (Wan Mariani, 2014). Selain itu, bagi urusanniaga bertanggung pula hukumnya ialah tidak harus kerana terdapat penangguhan dalam penyerahan harga dan barangan oleh kedua-dua belah pihak (Mohamad Sabri Haron, 2001). Begitu juga jika wujudnya unsur riba di dalam urusanniaga saham, maka urusanniaga ini tidak boleh berlaku sama sekali (Mohd Zaki Zainol, 2012). Oleh yang demikian, melakukan urusanniaga secara bertanggung mengikut kesepakatan para sarjana Islam ialah tidak dibenarkan apabila penjualan saham kali kedua dikenakan syarat dalam kontrak penjualan saham yang pertama iaitu kedua-dua pihak yang berkontrak menunjukkan dengan jelas motif untuk melaksanakan *hilah rabawiyah* (satu kaedah untuk mengelak/ menukar apa yang dilarang dalam Islam kepada perkara yang dibenarkan dengan cara rasmi) dalam jual beli (Dr Azizi Abu Bakar, 2009).

Seterusnya, bentuk saham yang diperdagangkan di Bursa Malaysia terbahagi kepada dua iaitu bentuk biasa dan bentuk istimewa. Hukum pelaksanaan pelaburan dalam saham biasa adalah diharuskan mengikut syarak kerana tiada unsur penindasan. Hal ini kerana pulangan dividen saham biasa kepada para pelabur akan berubah-ubah berdasarkan keuntungan syarikat bukannya tetap iaitu tanpa mengira keuntungan atau kerugian syarikat tersebut sehinggakan wujudnya ketidakadilan (Radiah Abdul Kader, 2001).

Jika seseorang melabur di dalam sesebuah syarikat, pelabur saham tersebut berhak menerima hak mereka seperti kuasa mengundi, mengetahui aktiviti perniagaan syarikat dan memperoleh keuntungan nilai yang setaraf mengikut nilai nominal dan sama rata antara satu sama lain mengikut kadar sumbangan pelabur kepada syarikat tersebut. Hukum melakukan pelaburan saham bentuk istimewa pula adalah tidak harus atau haram apabila wujudnya unsur-unsur tertentu antaranya apabila nilai pulangan dividen tidak dibahagikan sama rata antara pemegang saham. Selain itu, saham istimewa juga terdedah dengan risiko rugi dan untung serta mengetepikan keadilan dalam pembahagian hak kepada para pelaburnya (Prof Madya Dr Mohamad Sabri, 2009). Saham istimewa juga bertentangan dengan konsep asas kontrak musyarakah iaitu penjual dan pelabur saham sepatutnya menanggung untung dan rugi syarikat bersama-sama. Justeru, tiada jaminan keuntungan terhadap para pelabur saham biasa apabila syarikat tersebut mempunyai pelabur saham biasa dan saham istimewa di dalam urusanniaga saham (Azman Noor, 2018).

Namun begitu, walaupun terdapat perselisihan dalam kalangan para cendekiawan tempatan dan ulama Timur Tengah mengenai konsep yang diguna pakai dalam saham istimewa, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia berpendapat bahawa penggunaan saham istimewa diharuskan dalam pasaran lantaran tiada dalil syarak yang kukuh yang boleh dijadikan sandaran untuk mengharamkan penggunaannya (Marina & Dr. Shofian, 2017). Alternatif kepada isu ini adalah konsep *tanazul* dan *hibah* telah diperkenalkan oleh ulama kontemporari di dalam saham istimewa konvensional iaitu di dalam kategori saham istimewa bukan kumalatif sahaja (Azman Mod Noor & Muhammad Najib, 2018). Pelabur Islam dilarang sama sekali untuk melanggan saham istimewa kerana mempunyai unsur penindasan, ketidakpastian dan tiada unsur musyarakah.

Kesimpulannya, umat Islam perlulah bijak dalam melakukan pemilihan dalam memilih pelaburan yang patuh syariah. Terdapat banyak institusi-institusi pelaburan saham patuh syariah yang ditawarkan di Malaysia. Kita boleh membeli dan memilih pelaburan saham di Bursa Malaysia yang telah menawarkan dan menyenaraikan pelbagai institusi pelaburan termasuk pelaburan saham patuh syariah. Pelaburan saham di Bursa Malaysia adalah boleh dipercayai kerana setiap urusanniaga pelaburan telah disemak maka pelabur yang melakukan pelaburan tidak perlu risau dengan wang yang dilabur melalui Bursa Malaysia.

RUJUKAN

- Ahmad, N. A., Abdul Aziz, A. H., & Bahari, Z. (2020). Perkembangan Industri Pelaburan Saham Di Malaysia. *Journal of Islamic, Social, Economics and Development (JISED)*. Jun 2020. Akses pada 26 November 2021 dari <http://www.jised.com/pdf/jised-2020-29-06-10.pdf>
- Asri Ahmad. (2016) Apa Itu Saham. Laman Web Rasmi Asri Ahmad Akademi. 24 Disember 2016. Akses pada 5 Januari 2022 dari <https://www.asriahmadacademy.com/apa-itu-saham/>
- Azlin Alisa Ahmad & Nurul Ilyana Muhd Adnan. (2017). Isu Spekulasi Dan Perjudian Dalam Urus Niaga Saham Secara Kontra. *Journal Islamiyyat* 39(2). 22 Julai 2018. Akses pada 26 November 2021 dari <http://journalarticle.ukm.my/11932/1/22608-67928-1-pb.pdf>

- Bakar, M. A., & Ahmad, D. S. (2017). Al-Tanazul Dalam Saham Keutamaan. *Journal of Islamic, Social, Economics and Development*, 37. Julai 2017. Akses pada 26 November 2021 dari <http://www.jised.com/pdf/jised-2017-04-06-07.pdf>
- Bursa Malaysia (2021). Ekuiti. Laman Web Rasmi Bursa Malaysia. Januari 2021. Akses pada 22 November 2021 dari https://www.bursamalaysia.com/bm/trade/our_products_services/equities/shares
- Bursa Malaysia (2021). Kaedah Penyaringan Syariah. Laman Web Rasmi Bursa Malaysia. Januari 2022. Akses pada 4 Januari 2022 dari https://www.bursamalaysia.com/bm/trade/our_products_services/islamic_market/shariah_governance/shariah_screening_methodology
- Damanhuri Zuhri (2013). Hukum Komisi Transaksi. *Republika Online*. 28 Mei 2013. Akses pada 24 November 2021 dari <https://www.republika.co.id/berita/dunia-islam/fatwa/13/05/28/mnhnen-hukum-komisi-transaksi>
- Dr. Azillah Bt. Mohd Ali. (2014). Merokok. Laman Web Rasmi MyHEALTH Kementerian Kesihatan Malaysia. 25 Jun 2014. Akses pada 5 Januari 2022 dari <http://www.myhealth.gov.my/merokok/>
- Dr Azizi Abu Bakar. (2009). "Pelaksanaan Bay-Inah Dalam Pembiayaan Peribadi (Personal Loan) Di Malaysia". Kertas Kerja Persidangan. Universiti Utara Malaysia. Kedah. 1-3 jun 2009. Akses pada 7 Disember 2021 dari http://repo.uum.edu.my/id/eprint/1166/1/azizi_abu_bakar.pdf
- Dr. Zaharuddin Abd Rahman & Dr. Aznan Hassan. (2011). "Musharakah: Isu Jaminan Perlindungan Modal Dan Pengukuhan Kredit". Kertas Kerja Persidangan. International Islamic University Malaysia. Kuala Lumpur. 14 September 2011. Akses pada 23 November 2021 dari https://www.researchgate.net/profile/zaharuddin-abdul-rahman/publication/283298426_musharakah_isu_jaminan_perlindungan_modal_dan_pengukuhan_kredit/links/5631a08208ae3de9381d0c66/musharakah-isu-jaminan-perlindungan-modal-dan-pengukuhan-kredit.pdf
- Dr. Zulkifli Bin Mohammad Al-Bakri. (2012). Riba: Perspektif Tasawuf. *Jurnal Bank Muamalat*. 6 Januari 2012. akses pada 4 Januari 2022 dari <https://www.muamalat.com.my/downloads/media-room/publications/riba-tasawuf-web.pdf>
- Eza. (2018). Bagaimana Nak Tentukan Sesuatu Saham Itu Patuh Syariah Atau Tidak. 19 Januari 2018. Akses pada 4 Januari 2022 dari <https://www.majalahlabur.com/saham/bagaimana-nak-tentukan-sesuatu-saham-itu-patuh-syariah-atau-tidak/>
- Farhan, M. (2020). Bayan Linnas Siri Ke-228: Pelaburan Patuh Syariah Di Bursa Malaysia- Laman Web Rasmi Pejabat Mufti Wilayah Persekutuan. 6 Mei 2020. Akses pada 25 November 2021 dari <https://muftiwp.gov.my/artikel/bayan-linnas/4501-bayan-linnas-siri-ke-228-pelaburan-patuh-syariah-di-%e2%80%8c>
- Fikri Bahrudin. (2018). "Tahap Kesedaran Dalam Pelaburan Patuh Syariah Berbanding Pelaburan Tidak Patuh Syariah: Kajian Terhadap Staf Uitm Puncak Alam". Kertas Kerja Tesis. Universiti Teknologi Mara Puncak Alam. Selangor. 30 Jun 2018. Akses pada 22 November 2021 dari https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/23410/1/ppb_muhammad%20fikri%20bahrudin%20aci%20b%2018_5.pdf
- Haron, M. S. (2001). Aktiviti Urusniaga Saham Menurut Perspektif Islam. *Jurnal Pengajian Umum Bil. 2*. Akses pada 25 November 2021 dari http://journalarticle.ukm.my/1711/1/malim_v.2_%2C2_2001.pdf
- Hussin Salamon. (2009). Perkembangan Pasaran Modal Islam Dalam Pembangunan Ekonomi Negara. *Jurnal Teknologi* 50(1). Jun 2009. Akses pada 25 November 2021 dari https://www.researchgate.net/publication/45171606_perkembangan_pasaran_modal_islam_dalam_pembangunan_ekonomi_negara
- Ichwan Muslim. (2021). Fikih Ringkas Seputar Profesi Broker Atau Makelar. 17 Julai 2021. Akses pada 24 November 2021 dari <https://muslim.or.id/66697-fikih-ringkas-seputar-profesi-broker-atau-makelar.html>
- Idham Razak. (2021). Nak Melabur Dalam Pasaran Saham Patuh Syariah Di Bursa Malaysia? Ini Kriteria Dan Cara Kenalinya. 27 Julai 2021. Akses pada 24 November 2021 dari <https://www.iproperty.com.my/guides/kenali-kriteria-saham-patuh-syariah-bursa-malaysia/>
- Institutions, C. A. (2015). Shari'ah Standards. In C. A. Institutions, Shari'ah Standards. Bahrain: Dar Al Maiman for Publishing & Distributing.
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2010). Maksud Pelaburan. Laman Web Rasmi Pusat Rujukan Persuratan Melayu @PRPM. Januari 2010. Akses pada 22 November 2021 dari <https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=pelaburan&d=102572&>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2010). Maksud Saham. Laman Web Rasmi Pusat Rujukan Persuratan Melayu @ PRPM. Januari 2010. Akses pada 4 Januari 2022 dari <https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=saham>
- Prof. Madya Dr. Mohamad Sabri Haron. (2009). "Saham: Isu Dan Permasalahannya Dalam Konteks Malaysia". Kertas Kerja Seminar Pasaran Modal Islam. Jabatan Kemajuan Islam Malaysia. Putrajaya. Mei 2009. Akses pada 20 November 2021 dari <http://emuamalat.islam.gov.my/images/kertas-persidangan/seminar-pasaran-modal-islam-2009/drsabriilm.pdf>